

द्विशूर्पे लि० द्वाभ्यां श्रुपाभ्यां क्रीतम् “श्रुपादजन्यतरस्याम्”
पा० अजठजो वा “अध्यङ्गपूर्वद्विगोर्लुक्” पा० तयोः लुक् ।
द्वाभ्यां श्रुपाभ्यां क्रीते, द्वयोः श्रुपयोः समाहारः । दि-
शूर्पी तया क्रीतमिति विग्रहे ठञ्जेव न अज् श्रुपीन्-
त्वेऽपि प्रत्ययविधौ तदन्त्यहणनिषेधात् । ठञ्जश्च न
लुक् तस्य द्विगुनिमित्तत्वाभावात् “परिमाणान्तस्येति” पा०
उत्तरपदद्विः । द्विशोर्पिकं तत्पार्थे लि० स्त्रियां ङीप् ।
द्विशृङ्गिका स्त्री द्वे शृङ्गे इव फले अस्याः कप् अतस्त्वम् ।
मेदवस्त्रां पारस्कारनिष० ।
द्विष वैरे अदा० उभ० सक० अदिट् । द्वेष्टि द्विष्टे-अदिपन्-
अदिषुः । अदिच्छत् त द्विष्टे द्विष्टे । “यः सर्वत्रानामि-
च्छे हस्ततत् प्राप्य शुभाशुभम् । नाभिनन्दति न द्वेष्टि” न
द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नाचुपज्यते” गीता “ततोऽद्विष्टु
निरालोके स्वेभ्योऽन्येभ्यश्च राज्ञसाः” भट्टिः “संवत्सरं
प्रतोक्षेत द्विषन्तीं योषितं पतिम्” मनुः आर्षत्वात् लुम् ।
द्विष् लि० द्वेष्टि द्विष-किप् । शत्रौ अमरः । “रन्ध्रान्वेषण-
दक्षाणां द्विषामाभिषतां ययौ” रघुः ।
द्विष लि० द्विष-कर्त्तरि क । द्वेषकारके शत्रौ “तन्मित्रपूजा
तद्विरद्विषत्वम्” छ० सं० ७८ अ० ।
द्विषत् लि० “द्विषोऽमिते” पा० प्रथमासामानाधिकरण्येऽपि
द्विष-शट् । द्वेषकारके शत्रौ अमरः “पार्थेनाञ्च
द्विषन्सुरम्” माघः ।
द्विषन्तप लि० द्विषन्तं तापयति “द्विषन्तरोक्ताग्नेः खच्”
पा० खचि ह्रस्वः “अर्द्धिप्रदजन्तस्य” पा० छम्
संयोगान्त्यतकारस्य ङीपः । शत्रुतापके । चटपटोपहणा-
क्लिङ्गविशिष्टपरिभाषा अनित्या तेन द्विषतीं तापयती-
त्यादौ न खच् किन्तु अण् । द्विषतीताप इत्येव सि० कौ
द्विषत् लि० व० व० । द्विगुणिताः षट् । द्वादशश्च “तृष्टायां
तोषमापन्नोऽजनयद्वादशात्मजान् । इत्युपक्रमे सुदेवोरो-
चनो द्विषत्” भाग० ४।१।७
द्विषाष्टिक लि० द्वे षटी अधीष्टो भूतो भूतो भावी वा ठञ्
उत्तरपदद्विः । द्वे षटी दिनानि व्याप्य षष्ठे २ भूते
२ भाविनि च । [उदा० दृश्यम् ।
द्विषेष्ट्य लि० द्विष-एष्वन् किञ्च । द्वेषशीले अद्विषेष्ट्यशब्दे
द्विष्ट लि० द्विष-कर्मणि क्त । द्वेषविषये “निष्ठसित्तु भवेद्द्वे-
षात् द्विषाधनताधियः” भाषा० द्वेषशब्दे दृश्यम् ।
द्विष्ट+प्रपो० । २ तात्त्वे न० सारसुन्दरी ।
द्विष्ट लि० द्वयोस्तिष्ठति स्या-क “अस्वाभ्येति” पा० षत्वम् ।

द्वयोः स्थिते संयोगविभागादौ २ स्थानद्वयस्थिते “द्विष्ठा-
स्तिथिचयाम्यस्ताश्चान्द्रवासरभाजिताः” सू० सि० । द्विः द्वि-
वारं स्थितम् वा विसर्गलोपे न षत्वम् । द्विस्त द्विवारस्थिते
लि० “त्रिभुजे भुजयोर्योगस्तदन्तरगुणो भुवा हृतो लब्ध्वा
द्विस्त्या भूद्वनयुता दलितता वाधे तयोः स्थाताम्” लीला० ।
द्विस् अव्य० क्रियागणने द्वि+सुच् । द्विवारक्रियादौ
“द्विः शरं नाभिसन्त्यते द्विः स्थापयति नाश्रितान् । द्विर्द-
दाति न चार्थिस्त्यो रामो द्विनैव भाषते” । “त्रिःप्राश्यापो
द्विरनृनृन्य सुखमेतान्युपसृशेत्” ति० त० “द्विःप्रवृत्त्या-
न्ततोसुखम्” मनुः ।
द्विसम लि० द्वे समे परिमाणस्य ठञ् तस्य लुक् । द्विवर्ष-
परिमाणे । द्विसमधीष्ट इत्यादौ ठञ् “परिमाणान्तस्या
संज्ञाशाखयोः” पा० सू० कालपरिमाणस्याप्रहणम् “संख्यायां
संवत्संख्यस्य च” पा० संवत्सरस्य पृथग्यहणात् नोत्तर-
पदद्विः, अध्यङ्गेत्यादिना न लुक् अस्य ठञो द्विगु-
निमित्तत्वाभावात् । द्वैसमिकं द्विसमव्यापके ज्वरादौ ।
द्विस(सा)हस्र लि० द्वाभ्यां सहस्राभ्यां क्रीतम् द्वे सहस्रे
परिमाणस्य वा अण् । ठञादेरपवादः तस्य वा लुक् ।
द्विहस्रक्रीते २ द्विसहस्रपरिमिते च । द्विसहस्रपरोदः यः
स्त्रियै देयो धनस्य तु” दायभा० । २ द्विगुणितसहस्रे च
द्विसहस्राच्च पु० द्विराष्टतं सहस्रं शाक० त० द्विसहस्रं
द्विगुणसहस्रमस्त्रीणि यस्य षच् समा० । अगन्ते हेम०
तस्य सहस्रवक्त्रत्वेन प्रतिमुखं द्विदिनेतत्वात् तथात्वम् ।
द्विसांवत्सरिक लि० द्विवत्सरं भूतादि ठञ् । “संख्यायां
संवत्सरसंख्यस्य च” पा० उत्तरपदद्विः । द्विवर्षं व्याप्य
भूतादौ । [द्विसमिति व्याप्य भूतादौ ।
द्विसामितिक लि० द्विसमितिं भूतादि ठञ् उत्तरपदद्विः
द्विसौत्य लि० द्विवारं सीतया ह्रस्वेन सप्तितं “नौवयोधर्मे-
त्यादिना” पा० यत् । द्विवारं ऋष्टत्वे ।
द्विसुवर्ण लि० द्वाभ्यां सुवर्णाभ्यां क्रीतं ठक् अध्यङ्गेति लुक्
द्वाभ्यां सुवर्णाभ्यां क्रीते । द्विसुवर्णेन क्रीतमिति विग्रहे
तु न लुक् ठको द्विगुनिमित्तत्वाभावात् परिमाणान्तत्वा-
दुत्तरपदद्विः । द्विभौवर्णिक द्विसुवर्णेन क्रीते ।
समाहारद्विगुः । २ सुवर्णद्वये स्त्री ङीप् ।
द्विस्तना स्त्री द्वौ स्तनाविव रुद्वयवौ यस्याः अस्वाङ्गत्वाच्च
ङीप् । इष्टकावृत्तिभेदे सा च कात्या० श्रौ० १।१।४ सुत्वे
दर्शिता । इष्टकाशब्दे ८८१ पृ० दृश्यम् । “स्तनाविवा-
धेयपूजयति द्विस्तनामस्तनानामेके” कात्या० श्रौ० १।१।४।१।२।